

Protocol

dyslexie

Intro

In deze brochure leest u hoe het HML omgaat met leerlingen die dyslexie hebben of dyscalculie, stoornissen die het leerproces direct beïnvloeden. Informatie over dyscalculie vindt u aan het eind van deze tekst. Wij zullen eerst ingaan op dyslexie.

Dyslexie is een serieuze handicap die niet overgaat. Leerlingen met dyslexie moeten veel harder werken dan andere leerlingen om hetzelfde resultaat te behalen. Deze leerlingen hebben dikwijls moeite met de organisatie van hun werk en lezen meestal heel langzaam. In de afgelopen tien jaar zijn alle schoolvakken veel ‘taliger’ geworden. Ook opdrachten bij (niet-talige) vakken zoals wiskunde en scheikunde bevatten tegenwoordig veel tekst. Dat maakt het leren voor leerlingen met dyslexie zwaarder.

In het algemeen kunnen wij stellen dat het HML voor leerlingen met dyslexie moeilijker is dan een klassikale school. Ons onderwijs is immers gericht op zelfstandig werken en zelfstandig kennis verwerven. Leerlingen plannen hun werk met een grote mate van zelfstandigheid en moeten zelf veel lezen. Op klassikale scholen kunnen leerlingen veel kennis putten uit de klassikale mondelinge uitleg van de docent.

In het montessorionderwijs verwachten wij ook dat de leerlingen mondig zijn en indien nodig voor hun leerproces zelf afstappen op een docent. Deze manier van omgaan met elkaar kan natuurlijk niet afgedwongen worden. Van huis uit moeten kinderen daarin opgevoed zijn.

Het pedagogische en sociale klimaat van het HML is echter wel gunstig voor leerlingen met een leerstoornis zoals dyslexie. De docenten hebben alle begrip voor deze leerlingen en doen hun uiterste best om hen te helpen. Op het HML voelen dyslectische leerlingen zich zeker geen buitenbeentje.

Rechten en plichten

Het HML biedt bepaalde faciliteiten en de leerling met dyslexie levert een extra inspanning. Het is een geven en nemen. De leerling heeft bepaalde rechten, maar daar staan plichten tegenover. Bijvoorbeeld de verplichting om voldoende tijd te nemen voor lezen. Door gebruik te maken van bepaalde hulpmiddelen en maatregelen kan de leerling met dyslexie iets van de extra tijd en inspanning die hij/zij levert, terugwinnen.

Aanmelding

Het komt steeds vaker voor dat leerlingen al op de basisschool onderzocht zijn op dyslexie. U kunt dan bij de aanmelding een kopie bijvoegen van de dyslexieverklaring en het bijbehorende onderzoeksrapport. Zonder het onderzoeksrapport kunnen wij slechts de minimale compensatie (extra tijd en vergrote opgaven) toekennen. De taalcoördinator leest vervolgens bij aanmelding

het onderzoeksrapport en de handelingsadviezen door en vult op grond daarvan aan het begin van het schooljaar een werkafsprakenkaart in voor uw kind. U kunt op het aanmeldingsformulier aangeven dat u individuele remedial teaching wilt voor uw kind. De kosten hiervan zijn voor uw rekening.

Eerste klas

Leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen een werkafsprakenkaart. Op basis van het onderzoeksrapport is deze ingevuld. Samen met de coach kan deze aangevuld worden.

De werkafsprakenkaart wordt op papier uitgereikt aan de leerling en wordt ook in het leerlingvolgsysteem opgenomen. Op deze manier is voor het kind en de docenten duidelijk welke rechten en plichten het heeft. De teamleider, coach en docenten worden ook geïnformeerd over de dyslexie bij uw kind.

Onderzoek naar dyslexie

Alle eersteklassers zonder dyslexieverklaring onderzoeken wij op dyslexie via een signaleringsdictee dat in week 3 of 4 afgenomen wordt in de les Nederlands. De docent Nederlands en de taalcoördinator analyseren de aard van de gemaakte fouten in het dictee en stellen de ouders voor hun kind nader te laten onderzoeken op dyslexie als het aantal en de aard van de fouten daartoe aanleiding geven.

Als de ouders toestemming geven, volgt nader onderzoek. Dit onderzoek wordt op school uitgevoerd door een extern bureau. Er vindt eerst een groepsonderzoek plaats van anderhalf uur, waarin de leerlingen lezen en dictees maken. Na analyse van de resultaten hiervan krijgt u een onderzoeksrapport en kan geadviseerd worden om nog een individueel onderzoek te laten doen, dat een half uur in beslag neemt. De kosten bedragen 100 euro voor het groepsonderzoek en 150 euro voor het individuele onderzoek van een half uur.

Uit deze onderzoeken kan naar voren komen dat uw kind niet dyslectisch is, maar een achterstand heeft in bijvoorbeeld spellen of lezen. Een tweede optie is mogelijk dyslexie. Er wordt aangeraden eerst een half jaar RT te volgen en daarna nogmaals het tweede onderzoek te laten doen.

Pas na dit tweede onderzoek kan de diagnose wel of geen dyslexie worden vastgesteld. Uit de eerste of tweede serie onderzoeken kan ook diagnose dyslexie volgen, waarna uw kind een dyslexieverklaring ontvangt. Uw kind heeft dan recht op gebruik van bepaalde hulpmiddelen en wettelijke maatregelen in verband met dyslexie. In het rapport kan ook remedial teaching geadviseerd worden om bepaalde achterstanden aan te pakken en het leerproces vlot te trekken. Als de ouders dat advies opvolgen, kunnen zij contact opnemen met de remedial teachers op het HML of zelf een remedial teacher zoeken.

Algemene maatregelen

De leerlingen zijn er mede verantwoordelijk voor dat de docenten weten welke hulpmiddelen zij mogen gebruiken. De werkafsprakenkaarten van de afzonderlijke leerlingen zijn in magister te vinden.

Leerlingen mogen in de lessen werken met een app/programma dat schoolboeken voorleest. Wanneer dit een programma op de telefoon is, moeten goede afspraken met de docenten gemaakt worden over verantwoord telefoongebruik.

Leerlingen krijgen meer tijd bij een toets (20%). De niet-examenproeven zijn in principe 50 minuten (dus voor de dyslecten 60 minuten). De proeven kunnen dus binnen het reguliere lesuur afgenomen worden met verlenging.

Alle toetsen zijn in Arial 12 gemaakt. Dit is ook het lettertype dat gebruikt wordt voor de centrale examens. De meeste proeven hebben een regelafstand 1,5.

Sommige leerlingen hebben het recht om hun proeven met spraakondersteuning te maken. De ouders zorgen voor een programma waarop dit mogelijk is. De docenten leveren de toetsen digitaal aan.

Afspraken Dyslexie onderbouw (klas 1 en 2)

Leerlingen mogen bij de talen gebruik maken van regelkaarten (zowel in de les als bij proeven). De leerlingen moeten deze kaarten aan hun docent vragen en niet zelf aanschaffen.

In een begeleidingsuur kunnen de leerlingen de toets voorbespreken met de docent. Het is niet de bedoeling om zo alle antwoorden al te weten, maar wel het type vragen dat verwacht kan worden, te begrijpen.

In overleg met de docent kan besloten worden om minder opdrachten te maken.

Een leerling kan hulp vragen (bijvoorbeeld aan een klasgenoot) bij het nakijken van het werk.

Aangepaste beoordeling/normering van spelling bij de talen.

Toetsen bij talen: bij talen is het toegestaan om het woordendeel van een proef in een **begeleidingsuur** los van de rest van de proef te maken.

Afspraken dyslexie klas 3 en bovenbouw

Vanaf klas 3 werken we toe naar de examenregels.

Bij examens is extra tijd toegestaan, een spellingcontrole (eventueel) en gesproken tekst (eventueel).

> Regelkaarten zijn vanaf klas 3 misschien in de les wel toegestaan (in overleg met de docent), maar niet meer bij een toets.

> Het maken van minder opdrachten geldt alleen als de docent dit bevorderlijk voor het leerproces vindt. In principe geldt hier geen dispensatie meer voor.

> Aangepaste beoordeling/normering van spelling: binnen ieder vak zijn hier afzonderlijk afspraken over met de volgende leidende gedachte: eindexamenregels. In de bovenbouw moet langzaam toegewerkt worden naar de regels die gelden bij het eindexamen en welke fouten daarbij wel en niet aangerekend worden.

Vrijstellingen

Leerlingen met dyslexie uit de tweede klas die op mavo-niveau werken, kunnen het vak Frans laten vallen. Leerlingen die bevorderd zijn naar 4 vwo, kunnen een verzoek tot vrijstelling van het vak Duits of Frans doen aan de rector van het HML, als hun kans op het behalen van het vwo-diploma ernstig bemoeilijkt wordt. Deze aanvraag wordt getoetst op drie punten:

- De leerling beschikt over een dyslexieverklaring;
- De leerling is bovenmatig getalenteerd in andere vakken. In de praktijk gaat het dikwijls om zeer begaafde bèta-leerlingen.
- Aantoonbaar is dat de leerling ook bij extreme inspanning nooit een cijfer hoger dan 4.0 kan behalen.

Als de leerling vrijstelling krijgt van Frans of Duits, moet de leerling deze taal vervangen door een ander vak met eenzelfde studielast.

Examens

Leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen extra faciliteiten voor examens. De school moet de toekenning van deze extra faciliteiten voor de leerling aanmelden bij de Inspectie.

Bij schoolonderzoeken hebben de leerlingen recht op verlenging met 20% van de duur van de toets met een maximum van een half uur. Voor kortere toetsen is de verlenging naar rato.

Daarnaast kunnen zij gebruik maken van de volgende faciliteiten:

- een laptop
- gesproken opgaven door gebruik van tekst naar spraaksoftware
- een woordenboek Nederlands

De leerling moet deze extra faciliteiten aanvragen bij de examenleiding. Deze beoordeelt of de leerling er recht op heeft. Belangrijk hierbij is of deze faciliteiten in de dyslexieverklaring genoemd zijn en of de leerling deze extra faciliteiten tijdens haar/zijn schoolloopbaan gebruikt heeft.

De slaag-/zakregeling is verzwaard. Leerlingen mogen niet meer dan één onvoldoende (cijfer 5) behalen voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde. Bij het centraal examen Nederlands krijgen leerlingen met dyslexie dezelfde normering als andere leerlingen. Zij krijgen dus geen soepeler beoordeling in verband met hun dyslexie.

Alle examens in lettertype Arial 12 aangeboden en vergrotingen mogen niet meer worden aangeboden.

Wat kunt u doen als ouder(s)?

Wij adviseren u om uw kind blind te leren typen zodat het goed op een laptop kan werken. Ook is het aan te raden om één keer in de week met uw kind de planning van het schoolwerk en de vorderingen door te nemen. De jaarplanner is hierbij een goed hulpmiddel. Veel dyslectische leerlingen hebben moeite om hun werk goed te organiseren. Het is dus belangrijk dat u hen daarbij terzijde staat. Daarnaast zijn er hulpmiddelen die ouders aan kunnen schaffen. Er zijn gesproken teksten van schoolboeken beschikbaar, die af te spelen zijn via bijvoorbeeld de Lexx-app. Wij adviseren deze app aan sommige leerlingen voor vakken als aardrijkskunde en geschiedenis, waarbij leerlingen vaak lange en moeilijke teksten moeten lezen (bestellen via www.dediconeducatief.nl).

Een ander hulpmiddel is Kurzweil, een programma dat tekst omzet in gesproken woord en verder hulpfuncties heeft zoals een woordenboek. Om hiermee te werken is een digitaal of (zelf) gescand schoolboek noodzakelijk. De school heeft enkele licenties voor dit programma waarmee een leerling kan oefenen. Sommige zorgverzekeraars vergoeden een deel van de kosten van deze hulpmiddelen.

Welke begeleiding kan het HML bieden?

Op het HML verzorgen taaldocenten in de onderbouw een taalmaster, die voor sommige leerlingen met dyslexie geschikt is. De leerlingen oefenen hier het begrijpend lezen, niet het technisch lezen. Daarnaast is er regelmatig aandacht voor werkwoordspelling. Niet iedereen heeft dus baat bij deze taalmaster. Maar in begeleidingsuren Nederlands kan uw kind ook (extra) werken aan leesonderdelen of hulp vragen bij het talige werk voor andere vakken. We verwachten wel dat uw kind zelf om hulp vraagt als het zelfstandig werken niet lukt.

Ten slotte is in beperkte mate individuele remedial teaching mogelijk voor leerlingen die dat nodig hebben. De kosten hiervan zijn 30 euro per halfuur. Het doel van deze begeleiding is om uw kind zelfvertrouwen te geven en te begeleiden naar zelfstandigheid in het omgaan met de dyslexie en de hulpmiddelen die er zijn.

Daarnaast zijn er inhoudelijke doelen, afhankelijk van de behoefte van de individuele leerling, zoals het vergroten van de vaardigheid in begrijpend lezen of spellen. Zodra het leerproces vlot getrokken is en de ontwikkelgesprekken van de leerling in orde zijn, kan de remedial teacher in overleg met de groepsleider voorstellen de remedial teaching te verminderen of stop te zetten.

De remedial teachers op het HML zijn Ank Scholte en Renske IJsselstein, die parttime aan de school verbonden zijn.

Nuttige sites over dyslexie

www.balansdigitaal.nl

www.dedicon.nl (voor luisterboeken, cd's en Daisyspeler)

www.kurzweil3000.nl (een programma dat tekst in gesproken woord omzet)

www.lexima.nl (voor hulpmiddelen zoals Kurzweil)

www.steunpuntdyslexie.nl